

részleteket *in extenso* közölte, a mihez még az armális kihirdetésére vonatkozó adatok járulnak. A címerrajzokból csupán az eddig még közzé nem tett, vagy lényeges szerkezeti hibákkal közölt címerek felére kicsinyített, de a legapróbb részletekben is híven másolt ábrái csatoltattak a leíró szöveghez. Összesen 258 címerrajz látható a katalogusban, melyek egypár kivételével itt láttak első ízben napvilágot. A középkori címeres leveleknél a rájuk vonatkozó irodalomra is történt utalás. A teljes kötetet az összes előforduló neveket feltüntető névmutató s a közölt címerrajzok betűsoros jegyzéke zárja be. *Fejérpatakgy László* könyvtári igazgatónak s a levéltár vezetőjének, *Schönherr Gyula* igazgatóőrnek előszava a gyűjtemény keletkezéséről s jelen katalogus munkálatairól számol be az olvasónak.

— sp —

Bibliographia universalis. *Publication coopérative del' institut international de bibliographie.* — *Bibliographia economica universalis. Répertoire bibliographique annuel des travaux relatifs aux sciences économiques et sociales. Publiée par Jules Mandello. I-ère et II^e année. Travaux de l'année 1902. et 1903. Rédigés par Ervin Szabó.* Budapest. 1903—1904. Société anonyme d'imprimerie de Pest. 8° XXI, 170. l.; XIX, 199 l. Ára?

A fenti címben leírt könyv a bruxellesi Institut international de Bibliographie harminczkilenczedik kiadványa s minket első sorban azért érdekel, mert a társaság — *mirabile dictu* — magyar embert bizott meg vele, a ki a magyar közgazdasági irodalmat oly mértékben dolgozta fel munkájában, a milyenről, ha ez a kötet is külföldön készül, még csak nem is álmodhatnánk. A társaságot e szokatlan eljárásra *Szabó Ervinnek* a *Közgazdasági Szemlében* 1900 óta közreadott könyvészete birta, mely 1902-től kezdve a Dewey-féle tizedes-rendszer osztályozása szerint jelenik meg. *Szabó* Bibliografiáját *Mandello Gyulának*, a közlöny egyik kiváló társszerkesztőjének ösztönzésére kezdte meg s valószínűleg a nemzetközi könyvészet ügye iránt buzgón érdeklődő professor érdeme az is, hogy a bruxellesi társaság a vállalkozásról tudomást szerezve, azt a maga céljaira felhasználni iparkodott.

Szabó Ervin már nem egészen új ember a bibliografia magyar művelőinek kisdud csapatában: 1902-ben adta ki a budapesti iparkamara nagy gonddal megszerkesztett katalogusát, melyet jelen sorok írója mutatott be a *Könyvszemle* olvasóinak. Akkoriban bőven kifejtettem a *Dewey-féle* osztályozásra, mint könyvtári rendszerre vonatkozó nézetemet. Jelenleg könyvészeti értékére szeretnék, legalább röviden, kiterjeszkedni. Nem habozom kijelenteni, hogy a tizedes rendszert tisztán bibliografiai czélokra még kevésbé tartom alkalmasnak, mint könyvtárak berendezésére.

Mert úgy-e, a bibliografiának az a célja, hogy egy-egy kérdés irodalmát — bizonyos tér- és időbeli határokon belül — lehető gyorsan és világosan tárja fel az olvasó előtt. Erre pedig a legjobb — a legegyszerűbb módszer, mely a szerzők betűrendes jegyzékét a címzők alatt ugyancsak betűrendben csoportosított lajstromokkal egyesíti. Ily módon aztán bármely kérdésre vonatkozó irodalom, vagy bármely szerző írói munkássága íziben rendelkezésünkre áll. Nem kell hozzá más — mint az abc logikája, a mely tudvalevőleg az európai kulturállamok minden írni-olvasni tudó fiának 6—7 éves korában rendelkezésére áll. *Dewey* rendszeréből azonban még a logikának ez az abéczéje is hiányzik: mint *Szabó* látható önérzettel hirdeti, a tizedes-rendszer pusztán »mechanikai« értsd önkényes osztályozás, melynek egyedüli törekvése, hogy az összes tudományokat 10—10 osztályba, alosztályba stb. stb. gyömöszölje. A könyvtárak anyagának fölállításánál az önkényesség még hagyján, mert hisz az olvasó a betűsoros katalógusból jegyzi ki a munka címét, s hogy azt mely »szak«-ból hozzák elő, rá nézve egészen közömbös; ellenben bibliografiai kiadványokban valóságos csapás, mely a munka használhatóságát — minden egyéb kiválósága daczára — hihetetlen mértékben leszállítja. *Dewey*nál például a földművesekre vonatkozó irodalom a 331. 74-ik csoportban keresendő, a mi annyit tesz, hogy ez a kérdés a szociológiának, mely az összes tudományok közt a harmadik, ismét harmadik osztályában, a nemzetgazdaságban, első helyen álló alosztályának hetedik pontja alá csoportosított különféle munkásnép negyedik rendjébe tartozik, még pedig csupán *Dewey*nek a 0—9 számok közé korlátozott fantáziája jóvoltából. Hogy tehát a kutató munkája némileg megkönnyítségék az ily rendszerű bibliografiai munkákhoz még két mutató, egy tárgy- és egy névmutató is okvetlen szükséges.

Szabó könyve első kötetében csupán névmutatóra akadunk, mely *Pollacsek Laura* kisasszony fáradhatatlan szorgalmát és gondosságát dicséri. A tárgymutatót pótolja némileg a deczimális rendszer táblázatos összeállítása, melynek fogyatkozásai, hogy a sok alosztály közül az öt és hat jegyű számokkal jelöltek jobbra kimaradtak s hogy a szereplő szakaszok csupán szám, de nem betűrendben vannak feltüntetve. A második kötetet azonban — úgy látszik gyakorlati tapasztalatok hatása alatt — már tárgymutatóval is ellátta *Pollacsek* kisasszony.

A mi a feldolgozott anyagot illeti, elmondhatjuk, hogy az korántsem oly teljes, a milyennek ezt egy »Bibliografia universalis«-tól jogosan elvárhatnók. Szerző csupán az angol, francia, magyar, német és olasz önálló könyvek, különlenyomatok, főbb folyóirati cikkek repertorizálására szorítkozott. Művének abbéli tökéletlenségét *Szabó* is készségesen beismeri s a rendelkezésére

állott segédeszközök fogyatékoságával mentegeti. Az érvelésnek ez a neme hasonlít ugyan az egyszeri drámaíróéhoz, a ki tragédiájának gyöngéit a tárgy drámaiatlanságával mentegette, de elfogadhatóbb emennél — mert hisz *Szabó Ervin* nem a maga inicziatívájából fogott művének a kiadásához, hanem felsőbb megbízásra; — így az elkerülhetetlen hiányokért elsősorban a bruxellesi társaságot terheli a felelőség. Azt hiszem, hogy hasznosabb lett volna *Szabót* csupán a magyarországi irodalom összegyűjtésével bízni meg, a kinek ez esetben talán arra is lett volna ideje, hogy a nemzetiségek idevágó kiadványait is fölkutassa, s a középpontban egyesíteni a többi államokból hasonló úton beszerzett anyaggal. Mert ugyan mi jogosultsága van az olyan »egyetemes« könyvészetnek, mely nem tekintve a magyarét, csupa bibliografialag amúgy is feldolgozott nemzet irodalmát foglalja magában.

A legfőbb fogyatkozása mellett, ugyancsak a szerző, még kettőre figyelmeztet: az egyik az, hogy a folyóiratokban több számon át húzódó cikkeknek csupán a kezdő füzetét jelölte meg, a mi esetleges beszerzésük alkalmával okozhat kellemetlenséget, a másik meg az, hogy egyazon munka vagy gyűjtemény időközönként megjelent részeinek címét többször ismételi, a mi sok helypazarlással jár. A munka második kötetében *Szabó* felsorolja bibliografiai segédeszközeit is, a mit az első kötetnél megtenni elmulasztott. E jegyzékből csodálkozva tapasztaljuk, hogy szerző nemcsak a német, angol és amerikai folyóiratok évenként megjelenő repertoriumait nem használja föl, hanem még az olasz sajtótermékek könyvészeti feldolgozásánál nélkülözhetetlen *Bollettino delle pubblicazioni italiane* cz. vállalatot sem, melyet a köteles példányok nyomán havonként bocsát ki a firenzei nemzeti könyvtár igazgatósága.

Nem tekintve e hiányokat, *Szabó* derekasan végezte munkáját, melynek legnehezebb, a szocialis tudományokban teljes jártasságot szükségülő részét, a címeknek megfelelő szakaszaikba osztását igazán fényesen oldotta meg. Sőt udvariasan is, a meny-nyiben a magyar címeket mindig le is fordította francziára, úgy hogy a külföld társadalomtudományi irodalmunknak nemcsak számát, hanem tárgykörét is megismeri belőle.

Dr. Gulyás Pál.

Sammlung bibliothekswissenschaftlicher Arbeiten. — *Herausgegeben von Karl Dziatzko. 16. Heft. Die Finanzlage der deutschen Bibliotheken. Von Adalbert Roquette.* Leipzig 1902. Mr. Spirgatis. 8, 30 l. Ára 1'80 Márka.

Jelen füzetke mely utolsónak jelent meg boldogult *Dziatzko* életében, a német nyilvános, első sorban egyetemi könyvtárak, pénzügyi állapotával foglalkozik, mintegy tovább fűzve, fejlesztve azokat a gondolatokat, melyeket szerző nyolcz évvel előbb *Die*